

<http://dx.doi.org/10.15407/ukrbotj72.02.103>

П.М. УСТИМЕНКО, Д.В. ДУБИНА

Інститут ботаніки імені М.Г. Холодного НАН України

вул. Терещенківська, 2, м. Київ, 01601, Україна

geobot@ukr.net

КОДЕКС ФІТОЦЕНОТАКСОНОМІЧНОЇ НОМЕНКЛАТУРИ УКРАЇНИ (проект)

Устименко П.М., Дубина Д.В. Кодекс фітоценотаксономічної номенклатури України (проект). – Укр. ботан. журн. – 2015. – 72(2): 103–115.

Автори обґрунтовують проект Кодексу фітоценотаксономічної номенклатури. Відзначається, що нині в дослідженні рослинності багатьма українськими ботаніками використовується еколого-фітоценологічний (домінантний) підхід. Вказується, що досі відсутній усталений метод назв синтаксонів, що призводить до численних помилок у їх написанні та трактуванні. Автори підкреслюють: щоб уникнути подальшої плутанини, досягти простоти і коректності у застосуванні синтаксономічних назв, україній потрібна стабільність номенклатури. Така стабільність можлива лише за однакового використання загальноприйнятих номенклатурних правил, сформульованих у Кодексі. У статті коротко висвітлюється історія питання. Пропонований авторами проект Кодексу фітоценотаксономічної номенклатури побудований за зразком проекту Всеросійського кодексу фітоценологічної номенклатури (Neshataev, 2001) з урахуванням традицій вітчизняної класифікації рослинності і синтаксономічної номенклатури української геоботанічної школи. У Кодексі сформульовані номенклатурні правила єдиної класифікаційної системи рослинності України, запропонованої на домінуючих засадах. В основу проекту Кодексу покладені принципи, які застосовуються в усіх кодексах біологічних номенклатур. Структура Кодексу складається з Преамбули, де викладені загальні положення його змісту, і чотирьох частин. У першій частині ("Визначення") дано дефініції термінів, що трапляються в тексті. У другій частині ("Принципи") наведено 8 принципів, на яких ґрунтується система фітоценологічної номенклатури. Третя частина ("Правила і поради") є центральною у проекті, вона складається з 13 глав і 36 статей. Тут обґрунтовуються умови дійсної публікації назв, питання типифікації і пріоритету, утворення назв і правопис синтаксонів, відкидання назв і виправлення помилок у назвах і їхня зміна, цитування прізвищ авторів, компетенції Номенклатурної комісії. У четвертій частині ("Положення для змін Кодексу") викладено підстави для внесення змін до Кодексу.

К л ю ч о в і с л о в а: кодекс, фітоценотаксономічна номенклатура, синтаксони, принципи, домінуютня класифікація

Вступ

Необхідність публікації «Кодексу...»* зумовлена

* **Від редактора.** Стаття друкується в авторській редакції з метою її широкого обговорення. Запропонований П.М. Устименком та Д.В. Дубиною проект "Кодексу фітоценотаксономічної номенклатури України" викликав неоднозначну дискусію вже на стадії рецензування та редагування рукопису. Зокрема, рецензенти та деякі члени редколегії "Українського ботанічного журналу" висловлювали думку про недоцільність розробки та навіть публікації цього проекту. Домінуютня класифікація рослинності, на відміну від флористичної системи класифікації, не має усталеної та загальноприйнятої кодифікації, існують лише проекти рекомендаційного характеру (наприклад, згаданий у статті проект В.Ю. Нешатаєва), які до того ж не є міжнародними, а обмежені однією країною. Викликає сумнів доцільність прийняття

використанням багатьма українськими ботаніками еколого-ценотичного (домінуютнього) підходу в дослідженні рослинності. Для розвитку цього підходу багато зробили Є.М. Лавренко, Ю.Д. Кле-

саме Кодексу, а не певних методичних рекомендацій, а також, можливо, надмірна деталізація та регуляція номенклатурних дій. Деякі статті запропонованого проекту Кодексу повторюють відповідні положення "Міжнародного кодексу номенклатури водоростей, грибів та рослин" (до 2012 р. – "Міжнародний кодекс ботанічної номенклатури"), хоча засади цих номенклатурних систем значно різняться. Проте автори мають право на оприлюднення своєї концепції з метою її подальшого обговорення і конструктивної критики. Час покаже, чи матиме цей проект продовження, чи використовуватиметься "Кодекс..." у запропонованому чи зміненому вигляді в Україні та за її межами. Редколегія запрошує фахівців долучитися до цієї дискусії.

© П.М. УСТИМЕНКО, Д.В. ДУБИНА, 2015

опов, Г.І. Білик, Є.М. Брадїс, Д.Я. Афанасьєв, Ф.О. Гринь, Ю.Р. Шеляг-Сосонко, С.М. Стойко, Я.П. Дїдух, Д.В. Дубина, С.Ю. Попович та чимало інших науковцїв. На засадах домінантного підходу вирішувалися і нині вирішуються багато теоретичних питань фітоценології, динаміки рослинності та її антропогенної трансформації, геоботанічного районування та картування, синфітосозології тощо. Із застосуванням цього методу досліджень видані чотиритомник рослинності України (Afanasyev, 1968; Bradis, Bachurina, 1969; Roslynnist URSR, 1971; Roslynnist URSR, 1973; Shelyag-Sosonko et al., 1982), десятки монографій, розроблена карта рослинності України та опубліковано багато інших узагальнювальних наукових праць. Зазначимо, що на засадах домінантного підходу побудована й «Зелена книга України» (Zelena knyha Ukrainy, 2009) — офіційний державний документ. Певний науковий інтерес до нього також зумовлений багатьма дискусійними питаннями, зокрема щодо обсягів виділених за еколого-флористичним підходом синтаксонів і їх постійних ревізій. Він також пов'язаний із суттєвим ускладненням, особливо за останні 10–15 років, методичних підходів, інколи не підтверджених чіткістю цілей, спрямованих на розв'язання питань синтаксономії. Останні потребують значних витрат часу, а отримані результати часто виходять за обсяги вимог, необхідних для розв'язання наукових завдань, зокрема в галузі ботанічного ресурсознавства, синфітосозології, лісознавства, паркознавства тощо. Нині еколого-фітоценологічний напрям розвивається шляхом деталізації існуючих схем, їхнього перегляду й опрацювання нових. В Україні спостерігається тенденція наводити, зокрема в дисертаційних роботах, дві класифікаційні схеми, розроблені на еколого-ценологічних та еколого-флористичних засадах. Нерідко вміщені у багатьох публікаціях схеми домінантної класифікації не позбавлені формальних недоліків, зокрема щодо назв синтаксонів. Це певною мірою зумовлено також відсутністю "Кодексу фітоцено-таксономічної номенклатури".

Щоб уникнути подальшої плутанини і забезпечити простоту та коректність застосування синтаксономічних назв, конче потрібна стабільність номенклатури. Такої стабільності можна досягти лише за умови застосування загальноприйнятих номенклатурних правил.

Сьогодні потрібні зручні та достатньо гнучкі методичні прийоми стосовно назв синтаксонів. Ще

на III Всесоюзній нараді з класифікації рослинності (Ленінград, 1971), де сформульовані нові завдання з розвитку цього важливого розділу геоботаніки, наголошувалося на необхідності створення «кодексу номенклатури єдиної загальної класифікаційної системи рослинності» (Rezolyutsiya III Vsesoyuznogo, 1972). Підкреслювалося, що її розробка важлива для впорядкування класифікаційних процедур і сформованих одиниць, а також є необхідною умовою написання на цій основі монографічних праць із синтаксономії рослинності (Neshataev, 2001a, б).

Кодекс фітоцено-таксономічної номенклатури — це той документ, який визначає порядок виділення нових синтаксонів, їхніх найменувань і внесення змін до назв. Його метою є точні правила творення назв і вимога обов'язкового документування синтаксонів повними геоботанічними описами. Синтаксон, описаний за вимогами Кодексу, є валідним, тобто законним, і визнається фітоценологами.

На жаль, планомірної та системної роботи в цьому важливому напрямку так і не було здійснено. Цей, здавалося б, недругорядний аспект геоботаніки надовго перестав бути об'єктом серйозних обговорень. Лише одна ініціативна спроба узагальнити накопичений досвід і сформулювати номенклатурні правила на основі домінантного підходу завершилася проектом Всесоюзного кодексу фітоценологічної номенклатури (Neshataev, 1989). Опублікована невеликим накладом, ця робота тоді не отримала широкого обговорення і належної оцінки.

Вважається, що однією з нинішніх суттєвих переваг системи Браун-Бланке над домінантною є наявність офіційного Кодексу фітосоціологічної номенклатури Міжнародної фітосоціологічної асоціації дослідників (Barkman et al., 1986; Weber et al., 2000). Один із принципів, закладених у цьому Кодексі, полягає в тому, що його правила застосовуються лише до синтаксонів, виділених за флористико-соціологічними критеріями, і не поширюються на інші системи класифікації рослинності. Таким чином, цей Кодекс не може використовуватися для назв синтаксонів, виділених на основі еколого-фітоценологічного методу класифікації рослинності, що розвивається в Україні від початку XX ст. Детальний аналіз становлення класифікації рослинності України й аналіз її синтаксонів наведено в колективній монографії «Продромус растительности Украины» (Prodromus rastitelnosti Ukrainy, 1991). У ній на основі розроб-

КОДЕКС ФІТОЦЕНОТАКСОНОМІЧНОЇ НОМЕНКЛАТУРИ

ПРЕАМБУЛА

1. Класифікація рослинності, яка ґрунтується на комплексі ознак рослинних угруповань (життєві форми; фітоценотична роль видів, що виявляється в певному синузальному складі фітоценозу, життєвості, рясності та є наслідком певних взаємовідносин з іншими видами, що реалізується в умовах певного екосередовища; постійні види), потребує точної та простої системи номенклатури. Система номенклатури охоплює, з одного боку, терміни, які визначають ранг синтаксономічних груп або одиниць, а з другого — наукові назви, що присвоюються окремим синтаксонам для встановлення їхнього рангу. Цей Кодекс має на меті запропонувати усталений метод найменування синтаксонів та уникнути помилкових назв, відкинути такі назви, які можуть призвести до плутанини. Інші міркування, зокрема відображення в назві тих чи інших властивостей угруповань, граматична правильність і милозвучність назв, рівень вживаності і т. п., незважаючи на їхню важливість, є другорядними.

2. Основа системи фітоценотичної номенклатури ґрунтується на принципах, наведених у Частині II Кодексу.

3. Детально розроблені положення Кодексу поділяються на правила, викладені в статтях, і поради. Наводяться приклади для пояснення правил чи порад.

4. Завдання правил — упорядкування номенклатури, яка застосовувалася раніше, і забезпечення цього порядку надалі. Назви, що суперечать запропонованим правилам, не можуть бути збережені.

5. У порадах розглядаються допоміжні питання, їхнє завдання — досягнення більшої різноманітності та ясності, особливо щодо номенклатури, яка створюватиметься в подальшому. Назви, що суперечать висловленій пораді, не можуть бути знехтувані тільки на цій підставі, але вони не є прикладами для наслідування.

6. Положення, які регулюють порядок змін цього Кодексу, наведені в його завершальній частині.

7. Правила та поради застосовуються для назв рослинних угруповань (фітоценозів), які розуміють як закономірно повторювану сукупність рос-

леної уніфікованої номенклатури асоціацій із дотриманням єдиних принципів, семантичних традицій і латинської граматики наведено 348 формацій рослинності України. Виняткове різноманіття типів рослинності та велика кількість ценозоутворювачів, як вияв багатства і розмаїття природних умов України, відображені в тисячах асоціацій різного походження, поширення та флористичної насиченості. Це угруповання космополітів і локальних ендемів, типові та раритетні, які мають суцільні та диз'юнктивні ареали, корінні та похідні. У 2009 р. назви асоціацій латинською й українською мовами юридично узаконені виданням «Зеленої книги України» як офіційного державного документа (Zelena knyha Ukrainy, 2009).

У 2001 р. в Російській Федерації, після узагальнення накопиченого досвіду від часу опублікування першого проекту Кодексу (1989 р.), зроблено спробу сформулювати номенклатурні правила у вигляді проекту Всеросійського кодексу фітоценологічної номенклатури ((Neshataev, 2001). Його структура та зміст суттєво вдосконалені. Основою цього документа стали принципи, що застосовуються в усіх кодексах біологічних номенклатур (Dzheffri, 1960). Він розроблений за аналогією з Міжнародним кодексом ботанічної номенклатури (Mezhdunarodnyu..., 1974; Mezhdunarodnyu..., 1993) і Кодексом фітосоціологічної номенклатури (Barkman et al., 1986; Weber et al., 2000).

Пропонований проект Кодексу фітоценотаксономічної номенклатури України розроблений за зразком проекту Всеросійського кодексу фітоценологічної номенклатури (Neshataev, 2001b) з урахуванням традицій вітчизняної класифікації рослинності та синтаксономічної номенклатури української геоботанічної школи (Afanasiev et al., 1956; Sheliah-Sosonko, 1974; Popovych, 2002; та ін.). Зокрема, на сучасному етапі розвитку номенклатури фітоценозів у вітчизняній фітоценології одна з основних передумов — це трактування асоціації саме як назви, а не її короткої характеристики. Основним критерієм у назві асоціації є наявність головного домінанта в ярусі. Для трав'яних типів рослинності в назві асоціації вказується один (два) види, для деревних і чагарникових — по одному в кожному ярусі. З огляду на специфіку мохового та лишайникового покривів у багатьох фітоценозах у назві асоціації відображається родова назва. Для видів подаються їхні повні бінарні назви (Prodromus..., 1991; Zelena knyha..., 2009).

лин одного чи багатьох поколінь, організованих взаємовідносинами у певну, історично вироблену, достатньо постійну форму, здатну до саморегуляції та відновлення.

8. Підставою для зміни назви можуть бути тільки нові дані та матеріали відповідних геоботанічних досліджень або необхідність відмовитися від назв, що суперечать правилам.

Частина I. Визначення

Визначення I. – Синтаксон

Під терміном «синтаксон» у цьому Кодексі розуміємо візуалізовану форму фітоценозу чи сукупність фітоценозів, які мають встановлений класифікаційний чи ординаційний ранг.

Визначення II. – Ієрархія рангів

Ієрархічна система синтаксонів, яка регулюється цим Кодексом, ґрунтується на рангах. Ранги синтаксонів у висхідному порядку такі: варіант асоціації (*varians associatio*), субасоціація (*subassociatio*), асоціація (*associatio*), група асоціацій (*grex associationum*), клас асоціацій (*classus associationum*), субформація (*subformatio*), формація (*formatio*), група формацій (*grex formatium*), клас формацій (*classus formatium*), тип рослинності (*typus vegetationis*), клас типів рослинності (*classus typus vegetationis*).

Кожен окремий фітоценоз розглядається як такий, що належить до ряду синтаксонів послідовно супідрядних рангів. Головні ранги синтаксонів – асоціація, формація, тип рослинності. Варіант асоціації та субасоціація належать до системи внутрішньо асоціаційних таксономічних одиниць.

Зазначені синтаксономічні одиниці трактуються так. **Варіант** асоціації об'єднує фітоценози, пов'язані з різними екологічними умовами. Наприклад, ділянки звичайнодубового лісу звичайноліщиново–звичайнояглицевого на плакорах та в заплавах річок. **Субасоціація** об'єднує фітоценози зі спільними співконфекторами або субконфекторами. **Асоціація** – сукупність однорідних фітоценозів із властивим їм флористичним складом, схожою синузальною структурою й однорідними факторами середовища, що визначають фітоценотичні властивості ценоелементів, ценопопуляцій і ценозів та їхні взаємозв'язки. **Група асоціацій** об'єднує асоціації з одним і тим самим домінантом основного ярусу та близькими в екологічному й біоморфологічному аспектах субдомінантами або

домінантами другорядних ярусів. Наприклад, до однієї групи лісових асоціацій належать асоціації, ярус підліску яких утворений конфектором одного і того ж виду та екологічно й генетично близькими конфекторами трав'яного ярусу зі спільними (абсолютно та відносно) постійними видами. **Клас асоціацій** об'єднує групи асоціацій, подібні за домінантами основних ярусів і відмінні за складом підлеглих ярусів. Наприклад, клас лісових асоціацій об'єднує групи асоціацій, деревний ярус фітоценозів яких сформований одним і тим самим едифікатором та конфектором чагарникового ярусу. **Субформація** об'єднує класи асоціацій з одними і тими ж едифікатором і субедифікатором. Наприклад, у лісах деревний ярус утворений однаковими едифікатором і субедифікатором. **Формація** – сукупність споріднених субформацій, асоціації яких подібні за домінантами основних ярусів й едифікатором, що належить до одного виду. **Група формацій** об'єднує формації, едифікаторний ярус яких складений едифікаторами, що належать до одного роду, однієї біоморфи і близькі за ареалом. **Клас формацій** об'єднує групи формацій за ознакою спорідненості їхніх едифікаторів. **Тип рослинності** – сукупність однорідних за походженням, схожих за будовою і функціями рослинних угруповань вищого рангу (класів формацій), домінантні види яких належать до однієї життєвої форми. **Клас типів** – сукупність різнорідних за походженням типів рослинності, тобто угруповань вищого рангу, схожих лише морфологічно, тобто вони належать до однієї життєвої форми.

Крім того, можуть вживатися особливі синтаксони, що об'єднують асоціації різних формацій на основі їхньої подібності за підлеглими ярусами: цикли (*cyclus*) і група циклів (*grex cyclus*).

П и м і т к а: синтаксон «цикл» застосовується в тому самому сенсі, що й асоціації-близнюки (Slovar botanicheskikh terminov, 1984).

Визначення III. – Домінант і домінування

Домінантами є види рослин, які переважають у фітоценозі. Не більше одного виду на кожний ступінь вертикального угруповання утворює основну масу рослинного покриву і визначає його найважливіші особливості. Домінанти поділяють на едифікатори (вид-домінант, що відіграє основну роль у створенні біосередовища в екосистемі та формуванні структури фітоценозу) і конфектори (домінанти підлеглих ярусів).

Домінантність, домінування – сформована у процесі біоценогенезу здатність деяких видів займати в угрупованнях провідне становище з переважанням впливу на формування в них фітоценотичного середовища. Домінантність виду є функцією ступеня його участі в угрупованні (маса органічної речовини, кількість особин, проективне покриття, трапляння тощо) і стійкості рясності (Yakubenko et al., 2010).

Визначення IV. – Ефективна публікація

Ефективною вважається публікація, яка відповідає вимогам ст. 1. Кодексу. Неefективно опубліковані назви згідно з цим Кодексом розглядатимуться як "неопубліковані назви".

Визначення V. – Валідна публікація

Валідною (дійсною) вважається публікація назв, що відповідає вимогам ст. ст. 2–5 Кодексу.

Невалідно опубліковані назви за цим Кодексом розглядатимуться як "неопубліковані назви".

Визначення VI. – Легітимність назв

Легітимними (законними) є назви, які валідно опубліковані та чия форма при цьому задовольняє приписи ст. ст. 8–15, ст. ст. 21–26 Кодексу. Оригінальна форма легітимної назви підлягає відповідному виправленню, якщо вона неприйнятна з міркувань ст. ст. 27–30. Нелегітимними (незаконними) є валідно опубліковані назви, чия форма при цьому не задовольняє приписи ст. ст. 8–15, ст. ст. 21–26 Кодексу, а також назви, оголошені незаконними Номенклатурною комісією згідно зі ст. 35 Кодексу.

Визначення VII. – Елемент синтаксона

Елементами синтаксонів нижчого рангу (асоціація, субасоціація, варіант) є конкретні геоботанічні описи рослинних угруповань. Елементами синтаксонів рангом вище асоціації вважаються підлеглі їм синтаксони.

Визначення VIII. – Номенклатурний тип

Номенклатурний тип (тип назви синтаксона) – це той елемент синтаксона, за яким на постійній основі закріплюється його назва.

Голотип є елементом, встановленим як номенклатурний тип автором в оригінальному діагнозі або єдиним елементом, опублікованим чи процитованим у ньому. **Лектотип** є номенклатурним типом, який вибраний із кількох елементів, опублікованих і/чи процитованих в оригінальному діагнозі в тому випадку, коли жоден із цих елементів не вказаний як голотип. **Неотип** є елементом, обраним як номенклатурний тип, якщо не існує ні голотипу, ні елемента, придатного для обрання за лектотип.

Визначення IX. – Омоніми

Омоніми – це валідно опубліковані назви ідентичного написання, засновані на різних номенклатурних типах.

Визначення X. – Синоніми

Синоніми є назвою одного і того рангу, що позначають один і той самий синтаксон чи синтаксони, поєднані ідентично, незалежно від їхньої позиції в системі.

Визначення XI. – Посилання на авторство

У Кодексі поняття "посилання на авторство" відповідає згадці прізвища (прізвищ) автора (авторів), котрі валідно опублікували або валідизували назву (назви) синтаксонів, за якою (якими) вказано рік валідної публікації або валідизації.

Частина II. ПРИНЦИПИ

Принцип I.

Правила даного Кодексу застосовуються до назв синтаксонів. Будь-які інші рослинні одиниці або системи не підпадають під дію Кодексу, їхні назви ніяк не впливають на вживання назв синтаксонів.

Кодекс регулює назви синтаксонів.

Принцип II.

Фітоценотична номенклатура незалежна від фітосоціологічної номенклатури, що регулює назви синтаксонів, виділених за флористико-соціологічними критеріями.

Принцип III.

Застосування назви синтаксона визначається за допомогою його номенклатурного типу (типу назви).

Принцип IV.

Назва синтаксона трактується як його найменш вживання, а не як коротка характеристика.

Принцип V.

Номенклатура синтаксонів ґрунтується на пріоритеті в оприлюдненні, діагнозі синтаксона, ефективності публікації.

Принцип VI.

Кожен синтаксон із властивими йому характеристикою, положенням і рангом може мати лише одну правильну назву, яка відповідає критеріям.

Принцип VII.

Асоціація є засадничим рангом в ієрархічній системі. Її назва – дзеркало і лаконічний діагноз угруповання.

Принцип VIII.

Номенклатурні правила мають зворотну силу, якщо не обумовлено інше.

Частина III. ПРАВИЛА ТА ПОРАДИ

Глава I. Назви синтаксонів (загальні положення)

Стаття 1.

1.1. Оприлюднення назви синтаксона ефективного лише тоді, коли він вжитий у монографічних, періодичних та інших друкованих й електронних виданнях. Друковані праці мають розсилатися у провідні бібліотеки України, доступні для більшості ботаніків.

П р и м і т к а: депоновані рукописи не прирівнюються до друкованих видань.

1.2. Датою ефективною публікації є число місяця, від якого друковане видання стало доступним для широкого кола читачів.

Порада 1а. Варто уникати оприлюднення нових назв у виносках, покажчиках, вступях, резюме і рецензіях.

Глава II. Умови дійсної публікації назв

Стаття 2.

2.1. Оприлюднення назви синтаксона є дійсним, якщо назва:

а) опублікована ефективно;
б) має форму, яка відповідає положенням глав VI–IX;

в) супроводжується оригінальним достатнім діагнозом чи точним на нього посиланням, ефективно опублікованим раніше, тобто вказані ознаки, що відрізняють цей синтаксон від інших;

П р и м і т к а: бібліографічні помилки у посиланні (наприклад, неточно вказаний номер тому чи сторінки) не позбавляють публікацію валідності.

г) для назв асоціацій, субасоціацій, варіантів асоціацій діагноз супроводжується хоча б одним описом конкретної ділянки з наведенням кількісних співвідношень видів чи посиланням на раніше ефективно оприлюднений опис; для назв, опублікованих до моменту легалізації Кодексу, це може замінюватися синоптичним описом;

г) для назв синтаксонів, що за рангом вищі від асоціації, діагноз супроводжується посиланням хоча б на один підлеглий синтаксон головного рангу, назву якого вже оприлюднено;

д) вказано ранг синтаксона прямо чи опосередковано (за допомогою відповідних суфіксів);

е) назва синтаксона утворена від наукових назв рослин;

е) назви видів, від яких утворено назву синтаксона, вказані в оригінальному діагнозі;

ж) від моменту легалізації Кодексу зазначається номенклатурний тип синтаксона.

Порада 2а. Дійсно оприлюднювати назву синтаксона не слід шляхом посилання на опис чи діагнози в раритетних, малодоступних і давніх виданнях.

Порада 2б. Публікуючи назви асоціацій і синтаксонів нижчих рангів, бажано наводити не менше 10 описів пробних площ із вказівкою їхніх розмірів, місця розташування і дати опису.

Порада 2в. Авторам слід уникати вживання назв, раніше некоректно оприлюднених для іншого синтаксона.

Порада 2г. Нову назву синтаксона згадують як нову лише раз.

Порада 2г. У діагнозах необхідно вказувати авторів латинських назв видів рослин.

Стаття 3.

3.1. Якщо назва синтаксона не дійсна відповідно до пункту "г" ст. 2, то подальше оприлюднення синтаксона підлеглому рангу не валідизує його.

Глава III. Типифікація

Стаття 4.

4.1. Застосування назв усіх синтаксонів визначається за номенклатурними типами (типами назв).

4.2. Номенклатурний тип є тим елементом синтаксона, за яким на постійній основі закріплюється його найменування. Номенклатурний тип – це обов'язково типовий (найхарактерніший) чи найпоширеніший елемент синтаксона.

4.3. Номенклатурним типом асоціації та підлеглих їй синтаксонів є ефективно опублікований геоботанічний опис, для якого постійно вказується назва синтаксона.

4.4. Номенклатурним типом будь-якого синтаксона, рангом від групи асоціацій до формації, а також циклу та групи циклів, є асоціація.

4.5. Номенклатурним типом будь-якого синтаксона, рангом від групи формацій до типу рослинності, є формація.

4.6. Номенклатурним типом будь-якого синтаксона, рангом вищим від типу рослинності, є тип рослинності.

4.7. Якщо дійсно оприлюднена лише назва головного синтаксона із вказівкою його типу, то з

подальшим виділенням додаткових підлеглих йому синтаксонів тип головного синтаксона автоматично стає типом підлеглих, коли, згідно з діагнозом додаткового синтаксона, він включає цей тип.

4.8. Опис – номенклатурний тип – не має змінюватися чи доповнюватися після першої публікації.

4.9. Якщо автором у першому дійсному оприлюдненні назви вказано синтаксон як найтипівіший чи центральний для вищого синтаксона, то він є його типом, навіть коли номенклатурний тип при цьому прямо не вказаний.

Приклад: для групи асоціацій *Pineta (sylvestris) vacciniosa (myrtilli)* вказують як центральну асоціацію *Pinetum (sylvestris) vaccinosum (myrtilli)*. Відповідно, ця асоціація є типом вищезазначеної групи асоціацій.

Стаття 5.

5.1. Голотип – це той опис чи синтаксон, який автор використав або вказав як номенклатурний тип. Поки існує голотип, він автоматично встановлює застосування відповідної назви. Якщо автор навів лише один опис чи тільки один синтаксон, то він автоматично стає голотипом.

5.2. Якщо автор сам не вказав голотип, але навів декілька описів чи вказав декілька синтаксонів підлеглого рангу, то один із них необхідно обрати як лектотип. Слід дотримуватися першого дійсно опублікованого обраного лектотипу.

Примітка: лектотип – елемент, обраний як номенклатурний тип із оригінального матеріалу не автором першоопису, а наступним дослідником (якщо в першоописі автор не позначив голотип або ж через втрату голотипу).

5.3. Якщо автором не вказано тип синтаксона, рангом вище від асоціації, але його назва збігається з назвою підлеглого синтаксона, за винятком суфіксів, то лектотипом цього синтаксона є підлеглий синтаксон.

5.4. У випадку, коли оригінальний діагноз асоціації чи підлеглих їй синтаксонів не містить детального опису або посилання на нього, а супроводжується лише синоптичним описом, необхідно встановити неотип. Неотипом назви може бути лише опис, дійсно опублікований під цією назвою. Слід послуговуватися номенклатурним типом доти, доки відсутній увесь матеріал, за яким було обґрунтовано назву синтаксона. Потрібно дотримуватися першого опублікованого неотипу, якщо не доведено, що він заснований на помилковій інтерпретації оригінального діагнозу.

Порада 5а. Якщо один чи декілька описів або синтаксонів введені через поділ або виправлення до інших синтаксонів, то лектотип має визначатися серед описів чи синтаксонів, які залишилися таким чином, щоби зберегти сучасне вживання назви.

Порада 5б. Бажано, щоб неотипом став згодом опублікований опис із використаних автором під час складання синоптичного опису.

Глава IV. Пріоритет

Стаття 6.

6.1. Кожен синтаксон, який характеризується певними межами, положенням у системі, описом і рангом, може мати лише одну правильну назву.

6.2. Назва синтаксона є законною, якщо вона ефективно та дійсно оприлюднена, і його діагноз передбачає внесення типу назви до цього синтаксона.

6.3. Для будь-якого синтаксона правильною є найперша його законна назва в ранзі, визначеному за датою дійсного оприлюднення відповідно до Правил.

6.4. Датою дійсного оприлюднення назви синтаксона вважається та, за якою виконано останню умову дійсного опублікування.

Стаття 7.

7.1. За дійсним Кодексом назва синтаксона не має жодного статусу, якщо вона не була дійсно оприлюднена.

Глава V. Назви синтаксонів рангу формації та вищого

Стаття 8.

8.1 Назва формації може утворюватися:

а) з назви одного чи двох домінуючих видів (родів);

Приклад: *Querceta roboris, Schoeneto (ferruginei)–Hypneta*.

б) через виникнення омонімів, із комбінації назви виду (роду) і слова, що характеризує екотип;

Приклад: *Pineto (sylvestris)–Sphagneta oligotrophicae, Pineto (sylvestris)–Sphagneta mesotrophicae*.

в) з комбінації назви виду (роду) і слова, яке характеризує типологічну приналежність.

Приклад: *Festuceta valesiacaе pratensae, Festuceta valesiacaе stepposae, Alneta glutinosae sylvaticaе, Alneta glutinosae palustrae*.

Примітка: в назвах синтаксонів нижчого рангу слово, що характеризує типологічну приналежність, опускається.

8.2. Якщо назва формації утворена з назви одного виду, то до кореня родової назви виду замість закінчення додається суфікс «-eta». Завжди потрібно наводити видовий епітет у родовому відмінку.

Приклад: *Pineta sylvestris*, *Lemneta minoris*, *Stipeta capillatae*, *Festuceta pratensis*.

8.3. Якщо назва формації складається з назв двох видів, які належать до різних родів, то родова назва виду, що стоїть першим, має суфікс «-eto», за ним у дужках йде видова назва в родовому відмінку, а далі – родова назва другого виду з суфіксом «-eta» і видовий епітет другого виду також у дужках у родовому відмінку чи назва роду. Між назвами двох видів ставиться тире без пробілів.

Приклад: *Phragmiteto (australis)–Sphagneta (cuspidati)*, *Pineto (mugi)–Sphagneta*.

8.4. Види, з яких утворено назву формації, мають бути в типовому описі.

8.5. Українська назва формації конструюється словосполученням видової та родової назв, починаючи з видової назви.

Приклад: **формація звичайнодубова, формація лучнокострицева.**

П р и м і т к а: обрана форма назви формації, на відміну від прийнятих раніше для окремих типів рослинності (зокрема лісової), пояснюється складнішими латинськими назвами формацій для інших типів рослинності (див. ст. ст. 8.1; 8.3).

Стаття 9.

9.1. Назва синтаксонів, рангом вище групи формацій, утворюється з назв формацій, які є номенклатурними типами для цих синтаксонів, шляхом заміни суфікса «-eta» родової назви на суфікс "-etion" без видової назви.

Приклад: *Pinetion*, *Festucetion*, *Stipetion*.

9.2. Назва синтаксонів, рангом вище групи формацій, утворюється з назви споріднених біоморф чи екобіоморф.

Приклад: клас формацій *Sylvae aciculares* (хвойні ліси), *Steppae genuina* (справжні степи), *Pratae paludosa* (болотисті луки), тип рослинності *Sylvae* (ліси), *Pratae* (луки).

Глава VI. Назва синтаксонів рангу між асоціацією та формацією

Стаття 10.

10.1. Назва асоціацій і синтаксонів рангу між асоціацією та формацією – це бінарні комбінації, які складаються з назви формації й епітета, утвореного з назв одного-двох видів або особливих

прикметників, що характеризують структурні чи еколого-біоморфологічні особливості угруповань синтаксона.

10.2. На першому місці у бінарній назві асоціації стоїть назва формації, в якій суфікс «-eta» замінюється на суфікс «-etum», у решти синтаксонів рангу між асоціацією та формацією суфікс «-eta» зберігається. Для монодомінантних субформацій, назви яких збігаються з назвами формацій, вживається суфікс «-eeta».

Приклад: формація *Querceta roboris*, субформація *Querceeta roboris*.

10.3. Епітет (друга частина бінарної назви) може містити:

а) слово, утворене з родового кореня назви виду, з додаванням замість закінчення суфікса, відповідно до рангу синтаксона, в дужках вживається видовий епітет у родовому відмінку;

Приклад: асоціація *Fagetum (sylvaticae) mercurialidosum (perennis)*, група асоціацій *Querceta (roboris) caricosa (pilosae)*.

б) слово, утворене з кореня родової назви виду додаванням замість закінчення суфікса «-oso», супроводжуване видовим епітетом у родовому відмінку в дужках і сполучене з ним за допомогою тире слово, утворене з назви іншого виду за правилами пункту «а» і також супроводжуване в дужках видовим епітетом у родовому відмінку;

Приклад: *Quercetum (roboris) coryloso (avellanae)–caricosum (pilosae)*.

в) родова назва виду, супроводжувана видовим епітетом у родовому відмінку в дужках, і родова назва з'єднуються тире з відповідним рангу синтаксона суфіксом.

Приклад: асоціація *Pinetum (sylvestris) vaccinoso (myrtilli)–hylocomiosum*.

г) прикметник із суфіксом, відповідним рангу, який характеризує екоумови, біоморфологічний склад, фізіономію угруповань синтаксона.

Приклад: група асоціацій *Fageta (sylvaticae) sparsiherbosa*, асоціація *Caricetum (acutae) purum*.

10.4. Видові епітети беруться в дужки.

Приклад: *Stipetum (capillatae) caricosum (humilis)*.

Стаття 11.

11.1. Суфікси, вживані в другій частині назв для позначення рангу синтаксона: асоціація – «-osum», група асоціацій – «-osa», клас асоціацій – «-iosa».

Приклад: асоціація *Quercetum (petraeae) cornoso (maris)–caricosum (brevicollis)*, група асо-

ціації *Querceta (petraeae) cornoso (maris)–caricosa (brevicollis)*, клас асоціації *Querceta (petraeae) corniosa (maris)*, *Querceta (roboris) coryliosa (avellanae)*.

Стаття 12.

12.1. Види біоморфи, за якими дається назва синтаксона, мають обов'язково бути в типовому описі.

Порада 12а. Називати синтаксони слід за головними доміантними видами кожного з ярусів.

12.2. В українському варіанті назви асоціації є бінарною комбінацією, яка складається з назви формації й епітета, утвореного з назв одного-двох видів, при цьому назва співдомінанта ставиться на першому місці, а через тире – назва доміанта.

Приклад: асоціація **валіськокострицево–волосистоковилова**, асоціація **водяногоріхово–жовтогличикова**.

Для назв лісових асоціацій наводяться доміантні всіх наявних ярусів; після назви видів деревостану в назву вводиться слово «ліс».

Приклад: асоціація **звичайнодубовий ліс татарськокленово–волосистоосоковий**, асоціація **звичайнодубово–звичайнососновий ліс ламкокрушиново–звичайночорнищевий**.

Глава VII. Назви субасоціацій і їхніх варіантів

Стаття 13.

13.1. Назва субасоціації складається з назви асоціації, до якої вона входить, й епітета, поєднаних скороченням слова «**subass.**».

13.2. Епітет може утворюватися від назви одного виду, який трапляється в типовому описі і є співконфектором або субконфектором.

Приклад: *Pinetum (sylvestris) sphagnosum (fusci)* subass. *sphagnosum (rubelli)*.

13.3. Назва субасоціації утворюється від назви виду з додаванням до його кореня замість закінчення суфікса «**-osum**», а видовий епітет у дужках дається в родовому відмінку.

Приклад: *Carpinetum (betuli) stellariosum (holostaeae)* subass. *galeodolosum (lutei)*.

Стаття 14.

14.1. Назва варіанта складається з назви субасоціації, до якої він входить, й епітета, поєднаних скороченням слова «**var.**». Для асоціацій, що не поділені на субасоціації і, відповідно, складаються з однієї субасоціації, назву субасоціації можна опустити, а за назвою асоціації йде назва варіанта. Ос-

танній може утворюватися від назви, що характеризує екологію, біоморфологічний склад, фізіологію чи географічне поширення варіанта асоціації.

Приклад: *Pinetum (sylvestris) sphagnosum (fusci)* subass. *sphagnosum (rubelli)* var. *turfosum*; *Quercetum (roboris) coryloso (avellanae)-aegopodiosum (podagrariae)* var. *inundatosum*.

14.2. Епітети для позначення варіантів конструюються за тими самими правилами, що й епітети для субасоціацій (ст. 13).

Глава VIII. Назви циклів і групи циклів

Стаття 15.

15.1. Назви циклів і групи циклів утворюються з другої частини бінарної назви асоціації, яка є номенклатурним типом циклу, за допомогою суфікса відповідного рангу синтаксона.

15.2. Для групи циклів вживається суфікс «**-osa**», для циклів – суфікс «**-osum**».

Приклад: групи циклів – *Oxalidoso*, циклів – *Oxalidosum*.

Глава IX. Вибір назв за умови синтаксономічних змін

Стаття 16.

16.1. У разі поділу синтаксона на два і більше без зміни їхнього рангу один із новоутворених синтаксонів зберігає стару назву. Стара назва дається синтаксону, що містить номенклатурний тип поділеного синтаксона.

Стаття 17.

17.1. У випадку об'єднання двох синтаксонів одного рангу новий синтаксон отримує назву того, який був дійсно оприлюднений раніше. Не допускаються назви, утворені з двох назв об'єднаних синтаксонів. Якщо об'єднуються синтаксони, оприлюднені водночас, то у виборі назви наслідують автора, який уперше об'єднав ці синтаксони, зберігши одну зі старих назв, але з такими обмеженнями: перевага віддається тій назві, в опублікуванні якої наведено хоча б один конкретний, а не синоптичний опис.

Стаття 18.

18.1. У разі перенесення синтаксона з однієї формації до іншої чи зміни назви формації, згідно з правилами, друга частина бінарного синтаксона зберігається, якщо це не призводить до появи омоніма.

18.2. Якщо в разі перенесення синтаксона з однієї формації до іншої без зміни його рангу чи у випадку зміни назви формації збереження другої частини бінарної назви спричинює утворення омоніма, необхідно дати нову назву (помен novum), обґрунтовану за типом попередньої назви.

18.3. У разі перенесення синтаксона, що містить номенклатурний тип формації, до іншої формації відбувається об'єднання двох синтаксонів за правилами ст. 17.

Порада 18а. Якщо дається нова назва відповідно до пункту 2 ст. 18, то варто вводити до другої частини бінарної назви ті назви виду, з яких утворено назву синтаксона, що його позиція змінюється.

Стаття 19.

19.1. У разі перенесення субасоціації з однієї асоціації до іншої, варіанта — з однієї субасоціації до іншої, без зміни їхнього рангу або зі зміною назви асоціації чи субасоціації (у випадку варіанта) зберігається епітет субасоціації чи варіанта, якщо це не призводить до виникнення омонімів.

19.2. У разі утворення омоніма в результаті збереження епітета субасоціації або варіанта конструюється нова назва (помен novum), заснована на типі попередньої назви.

19.3. У випадку перенесення субасоціації або варіанта, який містить номенклатурний тип асоціації, об'єднуються два синтаксони за правилами ст. 17.

Стаття 20.

20.1. У разі зміни рангу синтаксона номенклатурним типом нового синтаксона стає тип синтаксона, ранг якого змінюється.

20.2. Якщо зі зміною рангу синтаксона водночас об'єднуються синтаксони, застосовується ст. 17.

20.3. Коли зі зміною рангу синтаксона водночас відбувається його поділ, використовується ст. 16.

20.4. У разі зниження рангу формації до нижчих рангів нова назва синтаксонів доповнюється другою частиною бінарної назви і відповідним новому рангу суфіксом. Аналогічно і щодо зниження рангу групи, класу формацій, типу рослинності, класу типів рослинності.

20.5. У разі підвищення рангу синтаксона до формації і вище нова назва конструюється з назв формацій із відповідним новому рангу суфіксом.

Глава X. Відкидання назв та епітетів

Стаття 21.

21.1. Законна назва чи епітет не можуть відкидатися лише через те, що:

а) немилозвучні;

б) інші назви чи епітети прийнятніші або відоміші;

в) недостатньо відображають ті чи інші особливості угруповань.

Стаття 22.

22.1. Законна назва або епітет не можуть відкидатися чи змінюватися, якщо за номенклатурними правилами ідіосистематики змінено назви видів, за якими вони названі, за винятком випадків, передбачених ст.ст. 24 і 25.

Приклад: *Carpinetum (betuli) galeobdolosum (lutei)*. Нині пріоритетна назва домінанта травостою *Galeobdolon luteum* — *Lamium galeobdolon*, проте назва асоціації зберігається.

22.2. Незаконна назва з часом може стати законною, зокрема зі зміною діагнозу синтаксона.

Стаття 23.

23.1. Назва незаконна і її слід відкинути, якщо вона є пізнім омонімом, тобто пишеться так, як вказано в пунктах 2–6 ст. 23, або ж так само, як і назва, раніше дійсно оприлюднена для синтаксонів того самого рангу, але заснована на іншому типі. Навіть якщо більш ранній омонім є незаконним чи розглядається як синонім, пізній омонім слід відхилити. Якщо назви синтаксонів утворені з назв різних видів одного роду, а видові епітети не наведені, то вони не є омонімами. Такі назви мають доповнюватися видовими епітетами.

23.2. Орфографічні варіанти однієї і тієї ж назви розглядаються як омоніми, якщо вони ґрунтуються на різних типових описах.

Приклад: *Molinieta coerulei* і *Molinieta caerulei*.

23.3. Назви, засновані на різних типових описах і сконструйовані з номенклатурних синонімів видів, є омонімами.

Приклад: *Quercetum (roboris) coryloso (avellanae)–asperulosum (odorati)* і *Quercetum (roboris) coryloso (avellanae)–galiosum (odorati)*.

23.4. Якщо одна назва дана за бінарною назвою виду, а друга — за видовим епітетом того самого виду, ці назви є омонімами, за умови, що вони засновані на різних типових описах.

Приклад: *Pinetum (sylvestris) myrtillosum* і *Pinetum (sylvestris) vaccinosum (myrtilli)*.

23.5. Коли бінарні комбінації відрізняються лише порядком слів у другій частині назви, ці назви – омоніми, якщо вони ґрунтуються на різних типових описах.

Приклад: *Pinetum (sylvestris) hylocomioso-cladinosum* і *Pinetum (sylvestris) cladinoso-hylocomiosum*.

23.6. Коли з діагнозу синтаксона впливає, що його назви утворені від однакових за видовим складом груп видів, назви є омонімами, якщо вони сформовані з різних типових описів.

Приклад: *Pinetum (sylvestris) fruticoso-sphagnosum* і *Pinetum (sylvestris) vaccinoso (myrtilli)-sphagnosum* – омоніми, оскільки назви *fruticoso* і *vaccinoso (myrtilli)* утворені від назв тієї самої екологічної групи болотних чагарничків.

Стаття 24.

24.1. Якщо є омоніми або синоніми, дійсно оприлюднені одночасно, то у виборі назви наслідують того автора, який першим зробив цей вибір чи першим згадав одну з цих назв, але з такими обмеженнями: перевага надається тій назві, яка в первинній публікації супроводжувалася хоча б одним конкретним, а не синоптичним описом.

Стаття 25.

25.1. Якщо назва тривалий час вживалася некоректно і є постійним джерелом помилок і нечіткостей (*nomen ambiguum*), тобто застосовується для синтаксона, який не включає його тип, її може усунути тільки спеціальна Номенклатурна комісія і саме вона дає нову назву, засновану на тому ж типовому описі.

Стаття 26.

26.1. Назву асоціації, субасоціації або варіанта слід відкинути, якщо його типовий опис настільки неповний або належить до комплексу угруповань, що його введення до певної асоціації неможливе (*nomen dubium*). Ця назва є незаконною.

Приклад: *Pinetum graminosum*.

26.2. Якщо назва асоціації *nomen dubium* (сумнівна), то назви синтаксонів, для яких ця асоціація є типом, також стають незаконними і їх слід відкинути.

26.3. У випадку *nomen dubium* назва, дана для синтаксона того самого рангу з тим же діагнозом і

тими ж межами, ґрунтується на іншому типі і є не новою назвою, а назвою нового синтаксона.

Глава XI. Виправлення помилок у назвах та їхні зміни

Стаття 27.

27.1. Назви синтаксонів змінюються тільки згідно зі ст. ст. 27–30. Дозволяється додавати до назви видові епітети відповідно до ст. ст. 8, 10, 13. Коли змінюється назва, номенклатурний тип залишається незмінним. Дата зміненої назви – дата її дійсного оприлюднення.

Стаття 28.

28.1. Слід виправляти орфографічні помилки, допущені автором назви: помилки у назвах видів, за якими названо синтаксон, а також у суфіксах і відмінкових закінченнях.

Стаття 29.

29.1. Якщо доведено, що синтаксон названий за видом, неправильно визначеним автором, то назву виду, який входить до назви синтаксона, слід замінити на правильну. Якщо при цьому виникає омонім, то застосовується ст. 24.

Глава XII. Посилання на авторство

Стаття 30.

30.1. Щоб забезпечити точне і вичерпне позначення назви синтаксона, необхідно посилатися на прізвище автора (авторів), які вперше валідно опублікували або валідизували цю назву, разом із вказівкою року валідної публікації чи валідизації.

Порада 30а. У всіх публікаціях назву синтаксона варто супроводжувати посиланням на його авторство хоча б один раз.

Порада 30б. У посиланнях на авторство прізвище (прізвища) автора (авторів) можна наводити за скороченою формою, якщо це не спричинює двозначності.

Порада 30в. У цитуванні назв, оприлюднених спільно двома авторами, слід вказувати обидва прізвища; якщо більше двох авторів, то варто обмежитися прізвищем першого з них і словами "та ін., і др., et al."

Стаття 31.

31.1. У разі зміни в описі синтаксона, що не спричинює його вилучення з номенклатурного типу, а також доповнення або зміни його діагностичних ознак, первинне посилання на авторство цього синтаксона залишається незмінним доти, доки незмінна його коректна назва.

Стаття 32.

32.1. У випадку виправлення орфографічних помилок, як і усунення омонімії, прізвище автора та рік внесення ним виправлень не вказуються.

32.2. У разі виправлення таксономічних помилок прізвище автора, що змінив назву, і рік ефективної публікації виправлення ставиться після первинного посилання на авторство і поєднується скороченням "corr" (correxit).

Стаття 33.

33.1. У назвах, опублікованих за порядком визнаної заміни (помеп повит, див. ст. ст. 18–20), первинне посилання на авторство береться в дужки і міститься перед посиланням на авторство нової назви.

Глава XIII. Номенклатурна комісія

Стаття 34.

34.1. До компетенції Номенклатурної комісії входять питання найменування синтаксонів у випадках, спеціально обумовлених у цьому Кодексі, розробка і подання проектів змін до Кодексу.

Стаття 35.

35.1. Номенклатурна комісія створюється рішенням пленарного засідання секції геоботаніки Делегатського з'їзду Українського ботанічного товариства з членів товариства, які керуються в своїй роботі цим Кодексом.

Частина IV. ПОЛОЖЕННЯ ДЛЯ ЗМІН ДО КОДЕКСУ

Положення I

Кодекс може змінюватися за рішенням пленарного засідання секції геоботаніки Делегатського з'їзду Українського ботанічного товариства.

Автори щиро вдячні доктору біологічних наук, проф. С.Ю. Поповичу за слушні зауваження, поради і доповнення до тексту статті.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Afanasyev D.Ia., 1968. – К.: Nauk. dumka. – 255 p. [Афанасьев Д.Я. Рослинність УРСР. Природні луки. – К.: Nauk. dumka, 1968. – 255 с.]
- Afanasyev D.Ia., Bilyk H.I., Bradis Ie.M., Hryn F.O., 1956. – Ukr. botan. zhurn. – 13 (4). – P. 63–82 [Афанасьев Д.Я., Білик Г.І., Бродіс Є.М., Гринь Ф.О. Класифікація рослинності Української РСР // Укр. ботан. журн. – 1956. – 13(4). – С. 63–82].
- Barkman J.J., Moravec J., Rauschert S. Code of phytosociological nomenclature // Vegetatio. – 1986. – 67 (3). – P. 145–158.

- Bradis Ie.M., Bachurina H.F., 1969. – К.: Nauk. dumka. – 242 p. [Бродіс Є.М., Бачуріна Г.Ф. Рослинність УРСР. Болога УРСР. – К.: Nauk. dumka, 1969. – 242 с.]
- Dzheffri Ch., 1980. – М.: Мир. – 120 p. [Джеффри Ч. Биологическая номенклатура. – М.: Мир, 1980. – 120 с.]
- Mezhdunarodnyy kodeks botanicheskoy nomenklatury, 1974. – L.: Nauka. – 270 p. [Международный кодекс ботанической номенклатуры, принятый Одиннадцатым международным ботаническим конгрессом. – Сизтл, 1969. – Л.: Наука, 1974. – 270 с.]
- Mezhdunarodnyy kodeks botanicheskoy nomenklatury, 1996. – SPb.: BIN RAN, Mir i semya-95. – 191 p. [Международный кодекс ботанической номенклатуры, принятый Пятнадцатым международным ботаническим конгрессом. – Иокогама, 1993 / Пер. с англ. Т.В. Егоровой, В.Н. Гладковой. – СПб.: БИН РАН, Мир и семья-95, 1996. – 191 с.]
- Neshataev V.Yu., 1989. – L.: VBO. – 22 p. [Нешатаев В.Ю. Проект Всесоюзного кодекса фитоценологической номенклатуры. – Л.: ВБО, 1989. – 22 с.]
- Neshataev Yu. N., 2001a. – Rastitelnost Rossii. – № 1. – P. 57–61. [Нешатаев Ю.Н. О некоторых задачах и методах классификации растительности // Растительность России. – 2001a. – № 1. – С. 57–61].
- Neshataev V.Yu., 2001b. – Rastitelnost Rossii. – №1. – P. 62–70. [Нешатаев В.Ю. Проект Всероссийского кодекса фитоценологической номенклатуры // Растительность России. – 2001b. – № 1. – С. 62–70].
- Popovych S.Iu., 2002. – К.: Akadempriodyuka. – 228 p. [Попович С.Ю. Синфитосоэология лесів України. – К.: Академперіодика, 2002. – 228 с.]
- Prodromus rastitelnosti Ukrainy, 1989. – Kiev: Nauk. dumka. – 272 p. [Продромус растительности Украины / Ю.Р. Шеляг-Сосонко, Я.П. Дидух, Д.В. Дубына и др.; отв. ред. К.А. Малиновский / АН УССР: Ин-т ботаники им. Н.Г. Холодного. – Киев: Nauk. dumka, 1991. – 272 с.]
- Rezolyutsiya III Vsesoyuznogo soveschaniya, 1972. – L.: Nauka. – 8 p. [Резолюция III Всесоюзного совещания по классификации растительности (Ленинград, 19–22 октября, 1971 г.). – Л.: Наука, 1972. – 8 с.]
- Roslynnist URSR, 1971. – К.: Nauk. dumka. – 460 p. [Рослинність УРСР. Ліси. – К.: Nauk. dumka, 1971. – 460 с.]
- Roslynnist URSR, 1973. – К.: Nauk. dumka. – 428 p. [Рослинність УРСР. Степи, кам'яністі відслонення, піски УРСР. – К.: Nauk. dumka, 1973. – 428 с.]
- Sheliah-Sosonko Iu.R., 1974. – К.: Nauk. dumka. – 240 p. [Шеляг-Сосонко Ю.Р. Ліси формації дуба звичайного на території України та їх еволюція. – К.: Nauk. dumka, 1974. – 240 с.]
- Shelyag-Sosonko Yu.R., Osychnyuk V.V., Agndrienko T.L., 1982. – Kiev: Nauk. dumka. – 286 p. [Шеляг-Сосонко Ю.Р., Осычнюк В.В., Андриенко Т.Л. География растительного покрова Украины. – Киев: Nauk. dumka, 1982. – 286 с.]
- Slovar botanicheskikh terminov, 1984. – Kiev: Nauk. dumka. – 308 p. [Словарь ботанических терминов / Под общ. ред. И.А. Дудки. – Киев: Nauk. dumka, 1984. – 308 с.]

Weber H.T., Moravevec J., Theurillat J.-P. International Cijl of Phytosociological Nomenclatur. 3RD ED. – 2000. – J. Veg. Sci. 11. P. 739–768.

Yakubenko V.Ie., Popovych S.Iu., Hryhoriuk I.P., Melnychuk M.D., 2010. – К.: Fitosotsiotsentr. – 420 p. [Якубенко В.Є., Попович С.Ю., Григорюк І.П., Мельничук М.Д. Геоботаніка: тлумачний словник: Навч. посібник. – К.: Фітосоціоцентр, 2010. – 420 с.].

Zelena knyha Ukrainy, 2009. – К.: Alterpres. – 448 p. [Зелена книга України / За заг. ред. чл.-кор. НАН України Я.П. Дідуха – К.: Альтерпрес, 2009. – 448 с.].

Рекомендує до друку Надійшла 02.04.2015 р.
С.Л. Мосякін

Устименко П.М., Дубына Д.В. Кодекс фитоценотаксономической номенклатуры Украины (проект). – Укр. ботан. журн. – 2015. – 72(2): 103–115.

Институт ботаники имени Н.Г. Холодного НАН Украины, г. Киев

Авторы обосновывают проект Кодекса фитоценотаксономической номенклатуры. Отмечается, что в настоящее время при проведении исследований растительности многими украинскими ботаниками используется эколого-фитоценотический (доминантный) подход. Указывается, что до сих пор отсутствует устойчивый метод названий синтаксонов, что приводит к многочисленным ошибкам в написании и трактовке названий синтаксонов. Во избежание последующей путаницы и обеспечения простоты и корректности применения синтаксономических названий крайне нужна стабильность номенклатуры. Такой стабильности можно достичь лишь при одинаковом применении общепринятых номенклатурных правил, сформулированных в Кодексе. В статье кратко освещается история вопроса. Предлагаемый авторами проект Кодекса фитоценотаксономической номенклатуры построен по образцу проекта Всероссийского кодекса фитоценологической номенклатуры (Neshataev, 2001) с учетом традиций отечественной классификации растительности и синтаксономической номенклатуры украинской геоботанической школы. В Кодексе сформулированы номенклатурные правила единой классификационной системы растительности Украины, базирующиеся на доминантных принципах. В основу проекта Кодекса положены принципы, применяемые во всех кодексах биологических номенклатур. Структура Кодекса состоит из Преамбулы, где изложены общие положения относительно его содержания, и четырёх частей. В первой части ("Определения") даны дефиниции терминов, встречающихся в тексте. Во второй части ("Принципы") изложены 8 принципов, на которых основывается система фитоценологической номенклатуры. Третья часть ("Правила и советы") является центральной, она состоит из 13 глав и 36 статей. Здесь обосновываются условия действительной публикации

названий, вопросы типификации и приоритета, образование названий и правописание синтаксонов, отклонение названий и исправление ошибок в них, а также внесение изменений, цитирование фамилий авторов, компетенции Номенклатурной комиссии. В четвертой части ("Положения по изменению Кодекса") изложены основания для внесения изменений в Кодекс.

Ключевые слова: кодекс, фитоценотаксономическая номенклатура, синтаксоны, принципы, доминантная классификация.

Ustyimenko P.M., Dubyna D.V. The Code of Phytocoenological Nomenclature of Ukraine (draft). – Ukr. Bot. J. – 2015. – 72(2): 103–115.

M.G. Kholodny Institute of Botany, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv

The authors substantiate publication of the draft version of the Code of Phytocoenological Nomenclature of Ukraine. It is pointed out that at present many Ukrainian botanists use ecology-phytocoenotic (dominant) approach in vegetation studies. However, there is no consistency in the usage of syntaxonomic names, which results in numerous errors in spelling and interpretation of the names of syntaxa. The authors emphasize that in order to avoid confusion and to provide simple and correct application of syntaxonomic names, the nomenclatural stability is crucial. Such stability could be achieved only under uniform application of conventional nomenclatural rules formulated in the Code. The article provides a brief history of the issue. A draft of the Code of Phytocoenological Nomenclature of Ukraine is proposed by the authors using as a pattern the All-Russian Code of Phytocoenological Nomenclature (Neshataev, 2001), taking into account traditions of the national classification of vegetation and syntaxonomic nomenclature of the Ukrainian geobotanical school. In the Code there have been formulated the nomenclatural rules of a unified classification system of Ukraine's vegetation on dominant bases. The principles applied in other codes of biological nomenclature are taken as a basis of the draft. The Code structure consists of the Preamble with general provisions, and four parts. The first part, «Definitions», presents term definitions occurring in the text. In the second part, «Principles», there are eight principles, which form the basis of phytocoenotic nomenclature. The third part, «Rules and Recommendations», is the central one and consists of 13 chapters and 36 articles. Here the conditions of valid name publication, typification and priority, name formation and syntaxa orthography, rejection of names and error correction in names and their change, citation of authors' names, competence of the Nomenclature Commission are justified. The fourth part, «Provisions on Changes of the Code», provides statements on the modifications to the Code.

Key words: Code, phytocoenological nomenclature, syntaxa, principles, dominant classification.